[א]אית ליה זכיה מדרבנן הכא נמי לא שנא ולא היא ישראל אתי לכלל שליחות [א]עכו"ם לא אתי לכלל שליחות תנו רבנן [ב]ישראל שלוה מעות מן הנכרי ברבית וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם קודם שנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית ואם לאחר שנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית וכן נכרי שלוה מעות מישראל ברבית וזקפן עליו במלוה ונתגייר אם עד שלא נתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן וגובה את הרבית אם משנתגייר זקפן עליו במלוה גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית רבי יוסי אומר [ג]נכרי שלוה מעות מישראל ברבית בין כך ובין כך גובה את הקרן וגובה את הרבית אמר רבא אמר רב חסדא אמר רב הונא הלכה כרבי יוסי אמר רבא מאי טעמא דרבי יוסי [ד]כדי שלא יאמרו בשביל מעותיו נתגייר זה תנו רבנן [ב]שטר שכתוב בו רבית קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [ה]גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית במאי קמיפלגי רבי מאיר סבר קנסינן התירא משום איסורא ורבנן סברי לא קנסינן התירא משום איסורא [ו]תנן התם שטרי [ז]חוב המוקדמין פסולין [ח]והמאוחרין כשרין מוקדמין אמאי פסולין נהי דלא גבו מזמן ראשון ניגבו מזמן שני אמר ר' שמעון בן לקיש במחלוקת שנויה ור"מ היא ורבי יוחנן אמר אפי' תימא רבנן [ט]גזירה שמא יגבה מזמן ראשון [י]ההוא גברא דמשכין ליה פרדיסא לחבריה (א) אכלה תלת שני א"ל אי מזבנית לה ניהלי מוטב ואי לא כבישנא לה לשטר משכנתא ואמינא לקוחה היא בידי אזל קם אקנייה לבנו קטן והדר זבנה ניהליה [כ]זביני ודאי לא הוי זביני זוזי כמלוה בשטר דמו וגובה מנכסים משועבדים או דילמא [ל]כמלוה ע"פ דמו ואינו גובה מנכסים משועבדים אמר אביי ולאו היינו דרבי אסי דאמר ר' אסי

מודה

אית ליה זכיה. דתנן זכין לקטן בפרק מי שמת (ב"ב דף קנו:): **וזקפן עליו במלוה.** לאחר זמן חישב עמו על הרבית וזוקף הכל ביחד במלוה וכתב לו שטר עליהם כך וכך אני חייב לפלוני: **וגובה את הרבית.** דמשעת זקיפה הוי כגבוי: **בין כך ובין כך.** אסיפא פליג וטעמא כדמפרש ואזיל שלא יאמרו כו': **שטר שיש בו רבית.** שכתוב בו פלוני לוה מפלוני מנה ברבית כך וכך לזמן פלוני: **המוקדמין.** למלוה: **פסולין.** דבעי למיטרף לקוחות מזמן הכתוב בו ועדיין לא הלוה ושטר הלקוחות קודם למלוה וזה מוציא שטרו והוא קודם והוא שקר: **פסולים.** ואינו טורף מן המשועבדין ואפי' מן המאוחר למלוה: **ר"מ היא.** דקניס היתירא אטו איסורא: **שמא יגבה מן זמן ראשון.** דליכא דלא מסיק אדעתיה לדקדק כל כך בזמן הלואה לומר למלוה שטרך מוקדם ומקחי קדם להלואתך: **פרדיסא.** כרם: **כבישנא.** אטמין: **ואמינא לקוחה היא בידי.** ואבד שטר המכירה ואבא מכח חזקה של ג' שנים דכולי האי לא מלינא למיזדהר בשטרא: **אזל.** בעל הכרם: **אקנייה.** במתנה בעדים: **לבנו קטן.** כדי שלא תהא מכירתו מכירה שכשיוציא שטר מכירתו זה יוציא שטר מתנתו ולא גילה הדבר: **זוזי.** מעות שהוא תובע ממנו שמוציא עליו שטר שמכרת לי כרס שאין שלך וקבלת מעותיי וכתבת לי אחריות: **כמלוה בשטר דמו.** דהא כתב ליה אחריות:

מודה

שטר שיש בו רבית קונסין אותו ואין גובה לא את הקרן ולא את הרבית. פריב"ס דאין גובה ממשעבדי אבל מבני חרי גבי ע"פ אותו השטר דעדים אינם פסולים דאינם עדי חמס דאין מרויחים כלום בדבר וקשה דתניא בתוספתא [פ"ה] דמכלתין המוציא שטר שיש בו רבית יקרענו בא לב"ד יקרעוהו והשתא אי גבי ביה מבני חרי אמאי יקרעוהו ימתינו עד שיגבה בו קודם וי"ל שאסור להשהותו מיהו נראה דר"מ קניס לגמרי ולא גבי ביה כלל כמו שטרי חוב המוקדמים דמוקמינן בסמוך כר"מ ואף על גב שגם שם פי' בקונטרס דאין פסולין אלא לגבות ממשעבדי אין נראה דפסולין משמע דלא גבי ביה כלל והא דפריך נהי דלא גבי מזמן ראשון ליגבי מזמן שני הוה מצי למימר נמי נהי דלא גבי ממשעבדי ניגבי מבני חרי אלא רבותא פריך דאפי' ממשעבדי ניגבי מזמן שני ובסמוך דפריך אעובדא דפרדיסא אלא הא דאמר רבי יוחנן גזירה שמא יגבה מזמן ראשון נימא דלא ניתן ליכתב ולא משני משום דטעמא דלא ניתן ליכתב לא מהני אלא דלא גבי ממשעבדי משום דס"ל דודאי מהני לפוסלו לגמרי ולא גבי ביה כלל והא דלא מיבעיא ליה אלא אי גבי ממשעבדי אבל מבני חרי פשיטא ליה דגבי אף על גב דלא ניתן להיכתב התם הוא דפשיטא ליה דגבי היינו משום שהמוכר היה מודה ללוקח שלא פרע ועוד נראה דאפי' יש עדים אחרים או שחייב מודה אפ"ה קניס ר"מ דהכי משמע דאין גובה קרן דומיא דרבית ובתוספתא (שם) נמי משמע דאפילו במלוה על פה קניס דקתני המלוה את חבירו ברבית ובא לפני ב"ד קונסין אותו ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית שהיה ר"מ אומר שטר שיש בו רבית כו' ובפ' המניח (ב"ק דף ל:) נמי מדמינן להאי דקנסו גופן משום שבחן דמפסיד גוף הממון הוא הדין דקניס בגוף המלוה אע"פ שיש לדחות דהתם עבירה נעשית בגוף הממון יותר מכאן דכאן עיקר עבירה בשטר כדאמרינן התם משעת כתיבה עבד ליה שומא ולכך לא קנסו אלא בשטר ומיהו רבנן נראה דודאי לא קנסו כלל ומשמע לכאורה דגבי לרבנן בשטר קרן אפילו ממשעבדי ור"מ נמי לא פליג אלא משום דקניס ותימה דאמאי אין העדים פסולים כיון שעוברים על לא תשימון (שמות כב) אע"פ שאין מרויחים יש להם לפסול מידי דהוה אעבריין אוכל נבילות להכעיס דקי"ל (סנהדרין דף כז.) כאביי דפסול והא דלא חשיב להו בפרק זה בורר (שם דף כד:) ה"נ לא חשיב לוה אלא הוי בכלל מלוה הנאה ברבית כדמפרש התם (ה) מלוה הנאה ברבית והוא הדין נמי עדים בכלל ואין לפרש כגון שאין רבית מפורש בשטר אלא כתב סתם פלוני חייב לפלוני מנה וכללו הקרן עם הרבית והעדים לא ידעו דא"כ בסמוך דקאמר ר' יוחנן דמודו רבנן בשטרי חוב המוקדמין גזירה שמא יגבה מזמן ראשון ה"נ נגזור שמא יגבה רבית בתורת קרן ואין לומר נמי דכיון שהרבית מפורש בשטר אין העדים עוברין על לא תשימון כיון דיודעין העדים דבית דין לא יגבו על ידם רבית ולכך השטר כשר והא דתנן במתני' (לקמן דף עה:) דעדים עוברין היינו כשאין ניכר הרבית בשטר ויודעים עדים שיש בו רבית דהא אהאי שטרא גופי' אמרי' בפרק המניח (ב"ק דף ל:) ובפרק המוכר פירות (ב"ב דף לז: ושם ד"ה וחכמים) דמשעת כתיבה עבד ליה שומא וי"ל דאיירי הכא ברבית דרבנן ולא מיפסלו באיסור דרבנן כיון שאין מרויחים כלום אע"פ שבעבירה דאורייתא היו נפסלים אי נמי אפי' ברבית דאורייתא יש להכשיר דשמא לא תשימון לאינשי במלוה משמע להו ולא בעדים ולכך כשרים כדאמרינן נמי (לעיל דף ה:) לא תחמוד לאינשי בלא דמי משמע להו אבל קשה הסיא לשטרי חוב המוקדמים היאך העדים כשרים דמוקמינן לה כר"מ אבל לרבנן גובה מזמן שני ולר"מ נמי היה גובה אי לאו משום דקניס ורבי יוחנן נמי לא קאמר דפסולים לרבנן אלא משום גזירה שמא יגבה מזמן ראשון והלא העדים הללו במתכוין חתמו שקר והקדימו את הזמן וי"ל כגון שיש עדים שמעידין עליהם שהיו אנוסים מחמת נפשות או כגון שאומרים טעינו בשנת המלך אי נמי (ב) בשיפורא בין מלא בין חסר ולא הזכירו בשטר בכמה בשבת אלא בכמה בחדש:

קונסין אותו ואינו גובה וכו'. ואע"ג דאמרי' בפ' אע"פ (כתובות דף נח:) הלכה כר"מ בגזירותיו היינו דוקא בגזירותיו ולא בקנסותיו והכא קנס הוא דכה"ג נמי פסקו בהלכות [גדולות] כרבנן דר"מ במעוברת חבירו ומינקת חבירו דאם נשא יוציא לכשיגיע זמנו לכנוס יכנוס ולא כר"מ דאמר לא יחזיר עולמית (ו)(סוטה דף כו.) דהוי קנסא ורא"ה מדבעי בהחולץ (יבמות דף לו.) אם אינסבא לכהן (לא) [אי] החמירו לגרש כיון שאינו יכול לחזור ולכנוס דגרושה אסורה לכהן [ועי"ע תוס' זבחים קד. ד"ה א"ר עקיבא]: **אמר אביי** לאו היינו דרבי אסי דאמר רבי אסי כו'. תימה מה ענין דר' אסי לכאן וי"ל דהכא לא מיבעיא ליה אי גבי ממשעבדי אי לא אלא משום דפשיטא ליה דנאמן לומר פרעתי משום דלא ניתן ליכתב ומיבעיא ליה אי לא גבי ממשעבדי כיון דאין השטר מועיל אלא ע"פ הודאתו או דילמא גבי ועל זה בא אביי להביא מדרבי אסי דכי היכי דמודה בשטר מהניא הודאתו לגבות ממשעבדי אע"פ שאם היה אומר מזויף הוא היה צריך קיום ה"נ הכא גבי פרדיסא ולא שייך כאן לגרוס אין צריך לקיימו אלא גרסי' לאו היינו דרבי אסי דאמר ר' אסי מודה בשטר שכתבו גובה מנכסים משועבדים ולפי זה כשמקשה על רבא מהאי דלשבח קרקעות בלא רבא היה יכול להקשות מיד לכ"ע מ"ש הכא דנאמן לומר פרעתי ובגמלאת שאינו שלו אינו נאמן כל זמן שהשטר מכר בידו אלא נטר עד לבסוף ומקשה על רבא מגביית משעבדי השטי כפירוש (ט)בברייתא:

יזיף

מסורת הש"ס

א) ב"ק ל: ב"ב נד:, ב) לעיל ה. סנהדרין כה. שבועות פ"י [מ"ה] ר"ה ב. ח. ב"ב קנו: קעא: יבמות קכב., ג) [ב"ב מ:], ד) כת"י: מעותיו, ה) [דף כה.], ו) [ג. ובעירובין מז.], ז) [יבמות לו:], ח) צ"ל הברייתא, רש"ל.

הגהות הב"ח

(א) גמ' פרדיסא לחבריה לעשר שנים אכלה תלת: (ב) תוס' ד"ה שטר וכו' אי נמי בעיבורא בין מלא:

מוסף רש"י

שטר שכתוב בו רבית. שכתוב בו שלוה ברבית (ב"ק ל:) פלוני לוה מפלוני מנה במאתים עד זמן פלוני (רשב"ם ב"ב מד:). **שטרי חוב המוקדמין פסולין.** לפי שרלה לטרוף לקוחות שלקחו שדה מן הלוה מזמן שבשטר, ושלא כדין הוא שהרי קדמה מכירה להלואה ובשטר מעיד שהלואה קדמה לפיכך קנסוהו מלגבות בו ולא יטרוף אפילו מזמן המלוה ואינו אלא כמלוה על פה שאינו גובה מן המשועבדים (ר"ה ב.) וקנסינן היתרא אטו איסורא ופסול אפילו מזמן שני (סנהדרין לב.) אי נמי שנכתב השטר באחד בניסן וכן כתוב בו באחד בניסן לוה פלוני מפלוני והוא לא לוה ממנו כלום עד ט"ו בניסן, גם זה מוקדם ופסול, שאין לו לטרוף אלא מזמן ההלואה ואילך, ודלא כאביי דאמר (לעיל יג.) עדיו בחתומיו זכין לו (רשב"ם ב"ב קנז:). ומיהו אם ההלואה היתה באחד בניסן בפני עדים וקנו מידו להשתעבד נכסיו ליה למלוה ולא כתבו את השטר עד ט"ו בניסן וכתבו בו באחד בניסן, כי האי מוקדם כשר (שם ע"פ ב"ב קעב.). **והמאוחרין.** שבאו עדים ואמרו אנו יודעים במלוה זו שקדמה לזמן הכתוב כאן, **כשרין.** דמעליותא היא דהא מחיל ליה לשיעבודא עד השתא (סנהדרין לב.) שכתבו באחד בניסן וכתבו בתוך השטר באחד באייר, וכל שכן אם לוה בניסן ולא נכתב עד אייר, דכשר, שהרי מחל לו שעבוד של חדש שעבר (רשב"ם ב"ב קעא.).

עין משפט נר מצוה

קכו א מיי' פ"ד מהל' זכייה ומתנה הלכה ח טוש"ע ח"מ סי' רמג סעי' יח:
ב [מיי' שם הל' ו טוש"ע שם סעיף יד]:
קכז ג ד ה מיי' פ"ה מהל' מלוה ולוה הל' ו סמג לאוין קצג טוש"ע י"ד סי' קעח:
קכח ו מיי' שם פ"ד הל' ו ועי' במשנה למלך סמג לאוין קצו טוש"ע ח"מ סי' נב סעי' א וטוש"ע י"ד סי' קסא סעי' יא:
קכט ז ח מיי' פכ"ג שם הל' א סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' מג סעי' ז:
ט [מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף יג]:
קל י ב מיי' פי"ו מהל' מכירה הל' ד סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' רה סעי' ז:
קלא ל מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' ח סמג עשין צג טוש"ע ח"מ סי' לט סעי' ו וסי' קנ סעיף א וסעי' ב:

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones